

2

Broedvogels van de Oxerhof in 2015

Tim van Aalen/Esther Veldhoen
estherveldhoen@gmail.com

Inleiding

Vogelwerkgroep De IJsselstreek voert al enige jaren broedvogel monitoring project tellingen (BMP) uit. Sinds 2011 zijn er met Stichting IJssellandschap afspraken gemaakt om jaarlijks een gebied voor deze organisatie te tellen. Voor 2015 is dat De Oxerhof geworden. In 2005 is hier ook een telling uitgevoerd (Roelofs H, 2005). In het broedseizoen zijn vervolgens op systematische wijze tellingen verricht. In dit rapport worden de resultaten hiervan besproken en worden er aanbevelingen gedaan voor het beheer ten behoeve van de vogelsoorten, indien van toepassing.

Gebiedsbeschrijving

De Oxerhof bestaat overwegend uit gemengd bos in verschillende leeftijdsgroepen afgewisseld met (natte) weilanden. Oxerhof ligt ongeveer een halve kilometer ten zuiden van Deventer, vlak aan de snelweg A1 (figuur 1).

Het buurtschap Oxe wordt al voor het eind van de middeleeuwen genoemd en was feitelijk eigendom van de Hertog van Gelre. Later behoorde het buurtschap Oxe tot de marke Dorth, Zuidloo en Oxe. Toen de buurtschappen Dorth en Zuidloo een zelfstandige marke werden, kwam de buurtschap Oxe bestuurlijk onder het schoutambt Colmschate. In 1650 werd deze buurtschap een zelfstandige marke in het schoutambt Colmschate. De noordgrens werd gevormd door de

Schipbeek, de zuidgrens door de Dortherbeek. Gezien deze ligging tussen beide beken moeten gedeelten van de landerijen regelmatig wateroverlast hebben gehad. Diverse veldnamen bevestigen de natte ligging (het Slag, de Maten en de Ruineweide)

In 1807 ging het gebied ten zuiden van de schipbeek, waarin Oxe was gelegen, naar Gelderland. Dit gebied werd in 1814, bij herstel van de oude provinciegrenzen, weer bij de gemeente Diepenveen gevoegd. De landschappelijke schoonheid van Oxe wordt vooral gevormd door het landgoed De Oxerhof. De geschiedenis van dit landgoed gaat terug tot de twaalfde eeuw. Omstreeks 1862 liet de familie Van Doorninck op het landgoed Huis Oxerhof bouwen en een landschapspark aanleggen in Engelse stijl (Colmschate, 2015).

Ook vandaag de dag is de rijke geschiedenis van Oxe terug te vinden in de landschappelijke kenmerken van het gebied. Zo zijn er natte weilanden, rabattenbos, lanen en Rhododendrons.

Omdat De Oxerhof niet in volledige eigendom is van Stichting IJssellandschap is het telgebied opgedeeld in de gebieden Oxerhof-oost en Oxerhof-west.

Werkwijze

Er is gewerkt volgens de Handleiding SOVON broedvogelonderzoek (van Dijk en Boele, 2011). In de periode februari t/m juni werden 10 bezoeken afgelegd (tabel 1) waarvan 9 rond zonsopgang en 1 's nachts. Omdat dit gebied onderbroken wordt door privé terreinen hebben we het gebied opgedeeld in twee stukken Oxerhof-oost en Oxerhof-west. Sovon kon er geen geheel van maken omdat het te ver uit elkaar ligt. We hebben voor dit verslag wel de territoria van beide gebieden bij elkaar opgeteld om er een geheel van te maken, enkel de kaarten in de bijlagen zijn gescheiden.

Voor de looproute hebben we vaste startpunten gekozen. Bij Oxerhof-oost de parkeerplaats en in het westen begonnen we langs de A1. Omdat het twee relatief kleine gebieden betreft is er iedere keer een vaste route gelopen die het gebied vlakdekkend doorkruist. We hebben ieder keer wel het startpunt afgewisseld en de richting van het lopen, zodat we niet steeds op dezelfde plekken de zelfde zangpieken hadden.

In bijlage I zijn kaarten opgenomen van de geïnventariseerde gebieden.

De vogels in het gebied zijn op zicht en gehoor gedetermineerd en vervolgens werden de waarnemingen die op broeden of een territorium duiden ingetekend op de veldkaart met afkortingen en symbolen. De met de symbolen corresponderende broedcode zegt wat over het gedrag of de soort waarneming en daarmee indirect ook de broedzekerheid van een soort in het gebied. De broedcodes werken volgens een opbouwend systeem waarbij het bij de laagste broedcode alleen om individuen gaat (bijv. individu in broedbiotoop) en bij de hoogste broedcode staat het voor een succesvol nest (bijv. uitgevlogen jongen) (Veldhoen, 2011). Een overzicht van de broedcodes en hun betekenis is opgenomen in bijlage II.

In elk territorium moet altijd minimaal 1 waarneming, soms 2, tussen de datumgrenzen vallen. De datumgrenzen zijn zo gesteld dat doortrekkers en uitzwermende broedvogels en/of jongen niet als een territorium worden meegeteld. Als er geen waarnemingen tussen de datumgrenzen zijn, dan mag geen territorium worden aangenomen. Nestvondsten en nestindicerende waarnemingen (broedcode 10 of hoger) tellen altijd, ongeacht de eisen als datumgrenzen (Veldhoen, 2011).

Tabel 1: Tijdsinvestering in De Oxerhof 2015

Datum	Starttijd	Eindtijd
4-mrt	7:00	8:45
21-mrt	6:05	8:10
4-apr	6:45	8:15
19-apr	5:45	8:15
26-apr	22:00	22:15
4-mei	5:30	7:45
14-mei	4:45	7:05
23-mei	5:00	7:30
6-jun	4:40	7:30
20-jun	4:30	7:30

Totale tijdsinvestering: 20:00 uur

De gegevens van de veldkaarten zijn online ingevoerd bij SOVON waarna het programma de waarnemingen clustert. Vervolgens worden dan op basis van de datumgrenzen, broedcodes en aantal waarnemingen de territoria per soort berekend. Op deze manier kunnen er zo gemakkelijk kaarten per soorten of per gebied worden gemaakt wat inzicht geeft over de verdeling van territoria van een soort in het gebied, of waar zich in het gebied de meeste vogels bevinden (Veldhoen, 2011).

Resultaten

In totaal zijn er 40 soorten waargenomen waarvan er bij 32 broedvogels territoria vastgesteld zijn (tabel 2). De met rood aangegeven aantallen hebben met behulp van de Sovon autoclustering geen territoria opgeleverd maar zijn als soort wel waargenomen in het gebied.

Boven de 20 territoria zijn zeer algemene soorten geteld zoals; Boomkruiper, Koolmees, Merel, Roodborst, Vink, Winterkoning en Zwartkop. Allemaal typische bos en park soorten die het hier natuurlijk zeer goed zullen doen.

Tussen de 10 en 20 territoria vinden we soorten als Boomklever, Goudhaan, Pimpelmees, Tjiftjaf en Zanglijster. Vooral het aantal Goudhaantjes is hoog te noemen in Oxerhof-west, er is blijkbaar genoeg naaldhout aanwezig. Tussen de Goudhaantjes zijn Vuurgoudhaantjes waargenomen, echter van deze waarneming is geen territorium ontstaan omdat dit voor de datumgrens was. Maar het is heel goed mogelijk dat dit in de toekomst wel kan gaan lukken.

Rest van de soorten heeft minder dan 10 territoria. Hierbij gaat het dan ook om grotere (roof) vogels of specialisten. Bijvoorbeeld de spechten doen het goed op de Oxerhof bijna alle soorten zijn aanwezig. Spreeuwen zijn vooral waargenomen in Oxerhof-oost aan de noord rand bij een paar oude eiken. we denken dat er meer voorkomen dan dat het aantal territoria aangeeft.

De Havik heeft geen territorium gekregen maar wij vermoeden dat hij die wel heeft, omdat we de Havik een paar keer gezien hebben "als vogel in broedbiotoop" is de broedcode erg laag vandaar geen broedvogel volgens Sovon. Andere soorten die geen territoria hebben zoals de Ringmus, Kauw, Wilde eend zullen deze vast hebben gevonden in de omgeving waar zat mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld bij de omliggende boederijen.

Pimpelmees

blz. 11 Tabel 2: overzicht gevonden territoria

	Oxerhof-west		Oxerhof-oost		Totaal 2015
	werkelijke territoria	hoogste broedcode	werkelijke territoria	hoogste broedcode	
Appelvink	2	2	2	2	4
Boomklever	8	6	5	2	13
Boomkruiper	18	2	6	2	24
Bosuil			1	5	1
Buizerd	1	6	0	1	1
Fitis	3	2	1	2	4
Gaai	3	7	1	3	4
Glanskop	3	2	2	2	5
Goudhaan	18	2			18
Grauwe Gans	5	3			5
Groene Specht	1	2			1
Grote Bonte Specht	4	7	3	2	7
Grote Lijster	1	7	2	2	3
Grote Zilverreiger	0	1			0
Havik	0	1	0	1	0
Holenduif	1	6	1	2	2
Houtduif	4	9	2	2	6
Kauw	0	6			0
Kleine Bonte Specht	1	2			1
Knobbelzwaan	0	1			0
Koolmees	30	12	12	12	42
Kuifmees	3	2			3
Merel	17	14	10	14	27
Pimpelmees	11	12	7	12	18
Ringmus			0	2	0
Roodborst	21	2	8	2	29
Sperwer	1	6			1
Spreeuw	3	14	1	6	4
Staartmees			1	3	1
Tjiftjaf	14	2	4	2	18
Tuinfluit	3	2			3
Vink	15	2	7	2	22
Vuurgoudhaan	0	2			0
Wilde Eend	0	3			0
Winterkoning	23	6	9	7	32
Zanglijster	7	2	3	2	10
Zwarte Kraai	0	3			0
Zwarte Mees	1	2			1
Zwarte Specht	1	2			1
Zwartkop	18	2	13	2	31

Vergelijking van 2005 met 2015

Door Herman Roelofs is in 2005 een telling gedaan in dit gebied. De resultaten in aantal territoria zijn echter lastig te vergelijken omdat we waarschijnlijk niet precies hetzelfde gebied geteld hebben. Er staan soorten tussen die we ook hebben waargenomen maar buiten de grenzen liggen die zijn aangegeven door de Stichting IJssellandschap. Echter we kunnen er wel overeenkomsten in zien qua voorkomen in soorten. Er van uitgaande dat de telling uit 2005 over heel Oxerhof is gedaan kunnen we in tabel 3 zien welke soorten vooruitgegaan zijn en welke niet.

Tabel 3: Vergelijking soorten en aantal territoria 2005 en 2015, waarbij de rode kleur staat voor een sterke daling en de groene kleur voor sterke positieve ontwikkeling. Oranje is nieuwe soort

Als we naar de tabel kijken kunnen we vooral waarnemen dat de meeste soorten zijn toegevoegd of het gewoon heel goed doen in dit gebied. We hebben bijvoorbeeld de Buizerd geen rode kleur gegeven omdat we in het verslag van Herman Roelofs kunnen terug vinden dat hij een uitgevlogen nest geteld had.

De Kauw staat in deze tabel met rood aangegeven maar dit geeft een verkeerd beeld omdat de soort wel ruim aanwezig is bij boederijen langs de Oxerhoflaan. Deze vallen ook buiten onze telgebiedgrens. Zo zijn er wel meer soorten in het verslag van 2005 te vinden die door Herman Roelofs wel zijn geteld en door ons ook zijn waargenomen. Maar deze soorten vallen echter net buiten het telgebied bijvoorbeeld; Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Gekraagde roodstaart, Heggenmus, Witte kwikstaart. Allemaal leuke soorten die rond en om het Congrescentrum Oxerhof te vinden zijn.

De enige verrassing is de Fitis die in 2005 nog niet is waargenomen en wel in 2015.

	2005	2015		2005	2015
Appelvink	0	4	Koolmees	17	42
Boomklever	5	13	Kuifmees	1	3
Boomkruiper	8	24	Merel	11	27
Bosuil	2	1	Pimpelmees	12	18
Buizerd	3	1	Ringmus	1	0
Fitis	0	4	Roodborst	13	29
Gaai	3	4	Sperwer	1	1
Glanskop	2	5	Spreeuw	2	4
Goudhaan	3	18	Staartmees	2	1
Grauwe Gans	2	5	Tjiftjaf	6	18
Groene Specht	1	1	Tuinfluitter	2	3
Grote Bonte Specht	3	7	Vink	12	22
Grote Lijster	2	3	Vuurgoudhaan	1	0
Grote Zilverreiger	0	0	Wilde Eend	1	0
Havik	1	0	Winterkoning	14	32
Holenduif	2	2	Zanglijster	7	10
Houtduif	5	6	Zwarte Kraai	2	0
Kauw	30	0	Zwarte Mees	2	1
Kleine Bonte Specht	1	1	Zwarte Specht	1	1
Knobbelzwaan	1	0	Zwartkop	6	31

Als we naar de territorium kaarten in bijlage III kijken, kunnen we zien dat ze nu vooral voorkomen in stukken jonge bosaanplant, de ideale biotoop voor de Fitis. Pas na een volgende telling met dezelfde gebiedsgrenzen zullen we de resultaten veel beter kunnen vergelijken. Wel kunnen we concluderen dat de echte bos/ parkvogels (spechten, mezen, lijsters) het heel goed doen in De Oxerhof.

Overige waarnemingen

De Oxerhof staat natuurlijk bekend om de vele dassen burchten, wij hebben ze met veel geluk in de schemer bij toeval een keer gezien. Langs een weiland hebben we ruim een paar minuten een das kunnen bewonderen die waarschijnlijk op weg was naar zijn burcht omdat het licht werd. Een erg leuke waarneming.

Tijdens een telling met Mike die een batdetector bij zich had hebben we een Gewone Grootoorvleermuis waargenomen in het oostelijke deel van het telgebied in Oxe zie figuur 2. Een soort die erg goed past in Oxe vanwege het kleinschalig landschap en bos.

erder hebben ook nog bij de weilanden rond de parkeerplaats de Bonte Dwergvleermuis waargenomen met de batdetector.

Andere waarnemingen om te melden waren veel hazen en reeën die we bijna elke ochtend wel tegen kwamen.

Aanbevelingen voor beheer

Tijdens de tellingen hebben we gemerkt dat er tijdens het broedseizoen van veel vogels nog enkele werkzaamheden zijn uitgevoerd na 15 maart! Zoals het versnipperen van hout en paden herstel, dit gebeurt niet met al te stille machines. We hebben dit tussen 24 maart en 4 april tijdens de telling waargenomen. Misschien dat het door het slechte weer in die periode niet eerder kon maar wij raden aan om toch die grens van 15 maart aan te houden voor werkzaamheden in het bos. Verder hebben we geen aanbevelingen voor het beheer omdat dit al een erg gevarieerd stuk landschap is dat een paar hele leuke soorten heeft. Misschien kan er in de toekomst opgelet worden dat niet al het naaldhout in 1 keer gekapt wordt maar in fases omdat dit namelijk geliefde stukken zijn voor de Sperwer,

Goudhaan en Havik mocht men die willen behouden.

Bronnenlijst

van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Veldhoen, E. 2011. Broedvogels van de Kranenkamp in 2011 – Broedvogel Monitoring Project, alle soorten. Vogelwerkgroep De IJsselstreek, Deventer.

Colmschate, 2015 .Bron: http://www.colmschate.info/targets/buurtschappen/intro_oxe.php

Roelofs, H. 2005. Broedvogeltelling landgoed Oxe, Vogelwerkgroep de IJsselstreek, Deventer.

Een volledig verslag inclusief alle territorium kaarten is te vinden op de website van de vereniging